

МЕЖДУНАРОДНОТО БЮРО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ В ЖЕНЕВА — ИСТОРИЯ И НАСТОЯЩЕ

Маринела Михова

От средата на XIX в. започва институционализираната дейност по събиране, систематизиране и разпространение на педагогическата информация. През 1867 г. по инициатива на Horace Mann и Henry Barnard във Вашингтон е основан Office of Education, пак през същата година, във връзка със световното изложение в Париж, възниква музеят-изложба Pestalozzianum-ът в Цюрих, а 1895 г. е годината, в която Michael Sadler става директор на новооткритата служба Office of Special Inquiries and Reports в Лондон.

През първата половина на XX в., когато задължителното и всеобщо образование се превръща в приоритет в политиката на европейските правителствата, последните търсят отговорите на много въпроси в резултатите от изследванията на чуждия педагогически опит. В международен мащаб източници на богата образователна информация са нововъзникналите служби и институти - Zentralinstitut für Erziehung und Unterricht (1915) в Берлин, International Institute (1923) в Ню Йорк, Institut International de Cooperation Intellectuelle (1925) в Па-

риж, Institute of Education (1932) в Лондон. От посочените институти най-мащабна дейност по събиране, систематизиране, каталогизиране и разпространение на образователна информация развива Международното бюро за образование в Женева (Bureau International d'Education (1925).

Целта на статията е да проследи историята на Международното бюро за образование и да запознае читателите с настоящата му дейност, концентрирана в неговите публикации, конференции, стипендии и медали.

1. История на Международното бюро за образование (МБО)

В стремежа си да създаде наука за образованието на новия човек, гражданинът на републиканска Франция Marc-Antoine Jullien решава, че единственият възможен начин за това е използването на компаративния метод. През 1817 г. е отпечатан неговият забележителен труд "Ескиз за един труд по сравнително образование", чиято цел е "да бъдат сравнени образователните институции на цяла Европа,

за бъде създадена “специална образователна комисия” и “педагогически образователен институт”, да бъде направен “образователен бюлетин” (3, 774).

С цел изработване на “сравнителна таблица на най-важните учебни заведения в Европа; на предметите, които включва пълният учебен курс; на методиките, с които се подготвят и ограмотяват младежите” (3, 775) през 1816 г. и 1817 г. на страниците на *Journal d'education* той отпечатва въпросник от 266 въпроса, както и адреса, на който да бъдат изпращани отговорите. В лицето на анкетьорите френският учен вижда бъдещата работна комисия, която да поеме ангажмента да обобщи и анализира получените данни и резултати. Чрез разработването на този модел за събиране, систематизиране и разпространение на образователни информация, Marc-Antoine Jullien се смята за идеен предшественик на Международното бюро за образование.

Един век по-късно, през 1912 г., г-жа F Fern Andrews отново издига идеята за създаване на Международен институт по образование. С оглед на новите предизвикателства на времето, очертали се в началото на двайстото столетие, неговата дейност е трябвало да подпомогне нарасналите потребности от реформи в образователните системи на всички страни по света. Холандското правителство

поема инициативата и започва организирането на Международна конференция по възпитание, която да се проведе на 12. 09. 1914 г. и да обсъди направеното от г-жа F Fern Andrews предложение. Военните събития, свързани с избухването на Първата световна война, осуетяват провеждането на планирания форум, но идеята за учредяването на специализирана институция, в която да бъде концентрирана богатата педагогическа информация не е забравена и се обсъжда редовно на провеждащите се след войната Международни конференции по нравствено възпитание. На една от тях д-р Fridrieoh Zollinger, секретар на министерството на просвещението в кантон Цюрих, предоставя на делегатите проектоустава на Бюрото за образование. Годината е 1922 (1, 1117).

Три години бюрото съществува формално, без да развива никаква дейност. По инициатива на университетските преподаватели в Женевския институт по образование “Жан Жак Русо”, през 1925 г. се основава *частната, неправителствена организация Международно бюро за образование*. Сред учредителите му са такива имена като д-р Edouard Clapared - професор по педагогическа психология и основател на педагогическия институт “Жан Жак Русо”, Pierre Vovet - първият директор на института, Jan Piaget - професор по пси-

хология в института, Adolphe Ferriere - основател на Международното бюро за нови училища и секция към института и Международната лига за ново образование.

За седалище на новата институция е избран град Женева. Изборът не е случаен, а естествено детерминиран: в Женева заседава Обществото на народите; Женева е не само град с богато педагогическо минало, но и главен европейски център за подготовка на учители и организиране на педагогически изследвания, Женева е град в многонационална държава, водеща неутрална външна политика.

В първия управителен съвет на бюрото Pierre Bovet е избран за директор, Adolphe Ferriere заедно с Elisabeth Rotten от Германия - за помощник директори, Marie Butts - за главен секретар, а синът на Edouard Claparede, Jean-Louis Claparede - за секретар-архивист.

До 1928 г. Бюрото извършва своята дейност на основата на устава приет от 1922 г. Нарасналите потребности от международен обмен в областта на образованието, както и ограничените средства, с които разполага бюрото, за да изпълнява мисията, за която е създадено, пораждат обективната необходимост от преустройство на организацията и преработка на нейните документи.

На 25. XII. 1929 г. въз основа на новоприетия Устав, Бюрото про-

меня своя статут. То се превръща в *първата междуправителствена организация в областта на образованието*. Целта му е да стане осведомителен център по всичко, което се отнася да образованието, като спазва принципите на международното сътрудничество, свързани със съблюдаването на национален, политически, философски и религиозен неутралитет и принципите за обективност и научност при анализа на образователните данни.

Член на МБО може да бъде всяко правителство, обществен институт или организация, които внасят годишна такса от 10 000 швейцарски франка. Не се допуска индивидуално членство на отделни лица. До 1937 г. редовните членове на Бюрото са 12 държави, сред които Швейцария, Полша, Испания, Египет, Еквадор, Германия, Чехословакия, Румъния и др. Поради високата такса България не е редовен член на организацията, но Министерството на народното просвещение сътрудничи на Бюрото и изпраща делегати на конференциите ѝ (1, 1119).

За директор на Бюрото е избран професорът по психология от Женевския институт Jan Piaget. Приел първоначално с неохота тази административна длъжност, той остава и ръководи организацията в продължение на четиридесет години.

В първите, изключително трудни за международната организация години, тя успява да поддържа редовни печатни издания, с които да разпространява педагогическата информация, а именно:

1. *Бюлетин на Международното бюро по образование*. Издаването е тримесечно, а съдържанието му е систематизирано в четири раздела: 1. Административни данни от дейността на Съвета, Изпълнителния комитет, канцеларията и др.; 2. Събиране на документи и изследвания, правени от Бюрото; 3. Нови насоки във възпитанието; 4. Книгопис.

2. *Международен годишник по възпитанието и обучението*. В него се отпечатват докладите на Министерствата на образованието, които те разработват за годишната конференция на Бюрото.

3. *Международна конференция по народно образование*. Протоколи и резолюции (1,1122).

От 1937 г. МБО се помещава в двореца Wilson. Това дава възможност да се подреди богатата библиотека на Бюрото и неговата постоянна педагогическа изложба.

До Втората световна война МБО си сътрудничи с Обществото на народите, Международното бюро на труда, министерства, учителски и други организации и институции.

От 1947 г. Бюрото започва да работи съвместно със създадената

към Организацията на обединените нации междуправителствена организация по въпросите на образованието, науката и културата (UNESCO).

От 1969 г. Отделът за образование към UNESCO включва три организации: Международния институт за образователно планиране в Париж и Института на UNESCO за образованието в Хамбург и Международното бюро за образование в Женева. Така Бюрото става интегрална част от UNESCO, но запазва своята интелектуална и финансова автономност. То насочва дейността си главно в три направления:

1. *Образователна информация и документация*: събиране, преработване и каталогизиране на най-новите педагогически техники, документи и информация; поддържане и усъвършенстване на центъра за образователна документация и информация и на международната библиотека; коопериране със страните членки за укрепване на техните възможности в областта на образователната документация и информация; оказване на техническа помощ при организирането на обучаващи програми за тези, отговарящи за центровете за педагогическа документация и информация и подпомагане на обучението на състава за управление на тези центрове; разпространение на резултатите от проучванията и изследванията, особено в областта на сравнителното образование.

2. *Сравнително образователни изследвания и проучвания.* Те са насочени към насърчаване на научните изследвания в областта на образователния процес, съдържанието на учебните програми, методите на обучение, обучението на учителите, отношенияето между училището и неговата общност.

3. *Политически диалог между министрите на образованието.* Ежегодно МБО организира Международна конференция по проблемите на образованието, на която се осъществява дебатът между министрите на образованието на всички страни.

МБО се управлява от Съвет, състоящ се от представители на 28 страни членки на UNESCO и се избира от Генералната конференция. Съветът се ръководи от Президент.

Административното и финансовото управление на Бюрото се осъществява от директор, който е подчинен на Съвета и се избира от Генералния директор на UNESCO по предложение от Съвета.

От 1 юли 2000 г. Директор на МБО е г-жа Cecilia Braslavski от Аржентина.

2. Основни направления в дейността на Международното бюро за образование в началото на новия XXI век

От своето създаване до наши дни МБО е призвано да работи за

усъвършенстване на образованието в страните по света. То е източник на информация, която дава отговор на много педагогически въпроси. Неговата дейност е била винаги в съответствие с потребностите на времето.

В последните години дейността на Бюрото е насочена върху адаптиране на учебните програми по отношение предизвикателствата на новия XXI в. и е концентрирана в четири основни функции: 1. Наблюдение върху образованието; 2. Поддържане на политическия диалог; 3. Укрепване на възможностите в областта на образованието; 4. Разпространение на информацията.

2.1. Наблюдение върху образователните структури, съдържанието и методите на обучение

2.1.1. Съставяне на световна база данни за образование - WORLD DATA

Световната база данни съдържа информация за основните характеристики в организирането и функционирането на националните образователни системи.

През 1996 г. МБО публикува първото издание на World Data on Education като размножава 110 национални доклади за развитието на образованието, представени на ежегодната конференция от страните членки.

Една година по-късно профилите на образователните системи на отделните страни се разработват от МБО, което използва както националните доклади, така и други статистически източници. След като предварителният вариант е готов, той се изпраща до съответното министерство на образованието за корекции и допълнения. За по-голяма достъпност на Световната база данни за образованието профилът на образователната система на всяка страна е разработен на основата на единна структура:

- Принципи и основни цели на образованието;

- Настоящи образователни приоритети;

- Закони и други нормативни актове, засягащи образованието;

- Управление на образователната система;

- Структура и организация на образователната система;

- Финансиране на образованието;

- Особености на процеса на обучение в отделните степени:

- Предучилищна степен;

- Начално образование;

- Средно образование;

- Оценяване на постиженията.

- Висше образование;

- Специално образование;

- Частно образование;

- Средства за обучение, оборудване и инфраструктура;

- Неформално обучение и обучение на възрастни;

- Подготовка на учители;

- Образователни проучвания и информация;

- Литература.

През май 1998 г. е публикувано второто издание на Световната база данни за образование, която съдържа профилите на 80 национални образователни системи

Третото издание (1999 г.) на разглежданата публикация разширява значително броя на страните и предлага информация за 140 образователните системи. Новата версия се отличава с цялостно обновена графична презентация на данните, а листът с подбрани Web страници, дава възможност за достъп до голям брой допълнителни източници. Освен на CD-ROM, Световната база данни за образование може да се използва и чрез сайта на МБО в Интернет на адрес www.ibe.unesco.org на официалните за Бюрото езици и английски, френски и испански език (4, 2).

2.1.2. Съставяне на база данни за иновации в образованието - INNODATA.

През 1993 г. МБО разработва друг вид база данни - INNODATA, която се възприема като средство, което да подпомага обмяната на информация в областта на иновациите в образованието, да наблюдава и идентифицира новите подходи в обучението. Тя и предназначена за онези, които структурират образователната политика, вземат педа-

гогически решения, разработват учебни програми, изследват образованието.

В базата данни обширно е изяснено понятието образователни иновации, разработени са проблеми на формалното и неформалното обучение и връзката между тях, третираны са въпроси на гражданското и мултикултурното образование. В съдържателен аспект акцентът е поставен върху приоритетната за МБО област - съдържание на образованието в начална и средна училищна степен.

INNODATA е съставена на основата на национални доклади, единни въпросници, електронни педагогически издания и изследвания, проведени от различни образователни институти по света.

По-голямата част от данните са предложени на английски език, като някои отделни материали могат да бъдат намерени на френски и испански език.

От началото на 1997 г. данните в тази база са достъпни в Интернет в сайта на МБО (4, 3).

2.1.3. Раздаване на почетния медал на МБО на името на Я. А. Коменски

Медалът "Коменски" е основан по предложение на Министерството на националното образование, младежта и спорта на Чешката република и Генералния директор на UNESCO във връзка с 400 години

от рождението на Я. А. Коменски (1592 - 1670). Медалът заедно с диплома се връчва индивидуално или групово на педагози (учители, ръководители на образователни проекти, изследователи), които имат завидни постижения в областта на образователните проучвания и иновации. Предложения за носители на медала могат да се дават на МБО от министри на образованието, националните служби на UNESCO и неправителствени организации (4, 3).

2.1.4. Поддържане на международен информационен център по проблемите на образованието

От 1994 г. в МБО започва да работи международен информационен център, насочен към представителите на медиите, които отразяват международните изяви и дейност в областта на образованието. Центърът развива своята активност в няколко насоки:

- Изпраща до пресата публикации по специфични образователни проблеми.
- Дава допълнителна информация за темите, представени в тези публикации.
- Организира срещи-дискусии между журналисти, пишеци за образованието и изследователи.

До момента МБО е давало информация на медиите по следните проблеми:

- Повторяемостта в начална училищна степен - разпространение, фактори, стратегии.

- Статуса на малцинствата.
- Малцинствата и училището.
- Учителството и мултикултурализма.

- Мултикултурални образователни стратегии.

- Насилието в училище.

- Образователни реформи: Преосмисляне на квалификацията на учителите.

- Обучението на учителите - права и задължения в променящото се общество.

- Първото назначение на учителя;

- Учителите и новите информационни технологии.

- Заплащането на учителския труд.

- Продължителност на учебния ден по света.

- След войната - обучение за мир (4, 6).

2.2. Поддържане на политическия диалог по проблемите на образованието

Още от първите години на своята дейност (1934) МБО започва да организира Международни конференции. Този форум дава възможност на министрите на образованието по света да проведат свободен диалог, обединен около предвабително зададена тема, предложена от МБО и одобрена от Генералната

конференция на UNESCO. Темата на последната конференция, проведена 5-8 октомври 2001 г. е "Образователно съдържание и стратегии да се научим да живеем заедно през XXI век: проблеми и решения". Освен политически личности, за участници в конференцията се канят известни изследователи, учители, представители на неправителствени и междуправителствени организации.

Организацията на конференцията включва пленарни заседания, кръгли маси, семинари, основни дебати, посещения на училища и университети в Женева и на специални тематични изложби. Две събития винаги се включват в дневния ред на форума, а именно поздравления към учителите, по случай 5 октомври - Международния ден на учителите и церемония по награждаването с медала "Коменски".

Всяка конференция завършва с консенсусна декларация или препоръки по дебатираната тема. Заключителният доклад, приет от Конференцията, се разпространява на арабски, китайски, английски, френски, руски и испански език.

2.3. Разпространение на информация по проблеми на образованието

2.3.1. Списание "Проспекти"

Списание "Проспекти" е тримесечно издание, което третира разнообразни образователни проблеми:

“Икономическия глобализъм и образователната политика” (том XXVII, март, 1997); “Нови образователни технологии” (том XXVII, юни, септември, 1997), “ Висшето образование през XXI век” (том XXVIII, септември, 1998) и т. н. Изданието се предоставя на министерството на образованието на всяка страна, която има право да го преведе на съответния език и да го разпространява.

Два тома на списанието, XXIII и XXIV, издадени съответно 1993 и 1994 г. са посветени на 100 забележителни мислители - педагози, биографията на всеки от които е част от световната история на педагогиката.

2.3.2. Вестник “Образователни новости и информация”

МБО издава безплатно вестничето “Образователни новости и информация” на всеки четири месеца. То се списва на официалните за Бюрото езици: английски, френски и испански. Съдържанието на всяко вестниче е достъпно в Интернет, в сайта на МБО.

2.3.3. Справочник “Обучение в чужбина”

Международният справочник за висше образование “Обучение в чужбина” (Study abroad) се подготвя от МБО, но се издава от UNESCO. За първи път той се публикува преди 50 години - 1948 г.

Тридесет и първото му издание от 2000/2001 съдържа справка за 2600 института от 129 страни. Желещите да продължат образованието си могат да намерят информация за адресите на университетите, начините за прием, крайния срок за подаване на документите, видовете и степените на обучаващите курсове, размерите на стипендиите, таксите и необходимите ежедневни парични средства за всяка отделна страна, възможностите за работа на студентите.

Справочникът може да бъде поръчан за закупуване в местните служби на UNESCO, чрез Интернет или на адрес:

*UNESCO Publishing
Promotion and Sale Division
Fenteny,
1 rue Miollis
75732 Paris Cedex 15
France.*

В продължение на повече от 70 години Международното бюро за образование в Женева е световен център и постоянно работещо средище за педагогическа информация и научноизследователска дейност. То концентрира своята активност върху организирането на проучвания в областта на образованието и най-вече на сравнителното образование, а разнообразните му публикации и новите информационни технологии правят възможен достъпа до резултатите от тях.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Белдедов, Е.* Женевското международно бюро по възпитание и днешното образователно дело й. Училищен преглед, 1937, № 9, 1117 - 1129.
2. *Бижков, Г., Н. Попов.* Сравнително образование. С., 1998.
3. *Готрен, Ж.* Марк-Антоан Жулиен (“Жулиен Парижки”). Перспективи. Т. XXIII, № 2, 1993.
4. *Educational Innovation and Information*, № 94, March 1998.

INTERNATIONAL BUREAU OF EDUCATION IN GENEVA – HISTORY AND PRESENT

MARINELA MICHOVA

Summary

The article analyzes the history of International Bureau of Education (IBE) in Geneva and the main directions of its contemporary activity.

The author presents the reasons which have caused the necessity of establish an international educational organization and the way of its endorsement as a leading institution with international significance.

The main publications of IBE – WORLD DATA, INNODATA, “Prospects”, “Educational Innovation and Information”, “Study Abroad”, International Conference of Education are analyzed in details. The opportunities to access are given.

The article is interesting to those who have attitude to education and wish to be informed about the most contemporary problems of teaching and learning.